

D I P E P T A T E A.

Дипломе дин Н. Пареш.

Din Domnia I-ia a lui Petru VI Paresh.

Плануриле че авеа Солман аскура Императору-лу Фердинанд, прин дуклареа Молдовеи съв съзеранитатеа Търчии, с'аз длесниг, кычи воинд ел а окына не Полония дн вр'о чертъ, аз дидемнат не Петру де а десиде резвеа Рецелзи Сигисмунд, кз скоп де а рекълъта Domnia аскура Ноквдией. Дн зрмареа ачестора, Петру ла 1531 аз кырине аз оастеа са ачеа провинцие, аз вьтът не Полони, аз лзат Коломеа ши четатеа Халич. Дзын шьате партниче комбатери, аз зрмат дн 22 Август ла Овертин вьтъла чеа крзигъ дндре Молдовени съв команда луи Петру ши дндре Полони команданди де Хатманъа чел маре Тарновски, кареле се варикадасъ дн о позидије днтъритъ, дичингъндъсе кз паркане ши кз каръ респънате, дикът кълъритеа чеа нътъроасъ а Молдовенилор нз аз нътът опера аскура динтан-нилор, чи нътаи недестримеа, нентръкъ ници артиле-риа чеа нътерникъ, дин кавса позидије Полонилор, нз нътеа детъна кз нентерире трекънд боатъеле несте канъа Полонилор. Дн асалтъа чел днфо-нат а луи Петру, кареле се афла дн челе днтъи ширъри але оастей, ел кьпътъ довъ ловитъри де савие, че'а невоиръ а се ретраце, дин аста аз зрмат кон-фъсие дндре оастеа са. Де ачесте фолосиндъ-се Полони, аз ениг дин таверъ, аз стръвьтът ширъ-риле оастей Молдовене ши 'ах невоиръ а се ретраце дн перъндъеалъ кз пердере де кьтева тьспри. Атъиче Полони аз зрмъриг не Молдовени пьн' ла Търъсевди, внде армата лор фъ денлин събрь-татъ. Ачестъ вьтае каре аз вндекат пердереа де ла Овертин, аз дидемнат не Полони, дзын мѣ-лочиреа Рецелзи Иоан Заполеа, а днкее дн 22 Феврварие 1532 о армистаре не зн ан де зиле кьнд

дн ачеланъ анъ, аз сосит ла Сеимъа де Петриков Дька Грѣтти кз пленипотенцие дин партеа Сълта нъази, супе а мѣлочи наче дефинитивъ дндре Петру, ши Сигисмунд. Дар де не атъиче, амбасадори Молдовеи, аз фост дескоперит кз ачест фин вене-цианъ зрзеа дн фаворъа съв планури ескрете супе а нътеа прин ачсторѣа Търчии ши а Полоније кьпъта нентру сине Domnia Молдовеи, дн каре планъ аз афлат конъакрътори не кьдъа дин Боерѣи дидеради, че нестречеаъ дн Полония днпрезънъ кз емисарѣи ши партизанѣи че ел ши прегътъсь кѣар дн Молдова.

Брѣтъринд плануриле саде кз гивачие, ачел Дзын неастъшнърат ши амвѣдиос, кз ачсторѣа знеи оасте Търченити де 7000 оашени, аз дндрат дн Трансилванѣа ла 1534, съв прегест де алият ал Рецелзи Иоан, днсъ дн фантъ супе а се фаче Domnia ал Трансилванѣи, дзын че аз днтъшнѣат дн Петру не днвинсе недечи де а нътеа реализа планъа съв аскура Молдовеи, аноѣ л'аз дидемнат дн нътеле Сьатанъази де а вени дн Трансилванѣа че атъиче се гьверна де Епископъа Чѣван, локоте-нент ал Рецелзи. Планъа луи Грѣтти л'аз днтързѣг а се дескоперѣи прин оторѣеа Епископъази, каре лъкряре аз днвѣитат не Трансилвани де а аивка армеле аскура луи.

Дн асгъ генералъ рескъларе и аз алес де кьпигение не Майлат чел маѣ вредник д'ндре Ро-шъни, а керъа девѣиторѣи, маѣ дн зрмъ прин та-ленте ши бравъръ, трекънд дин град дн град дн сервѣдѣа пьвликъ, аз ачънс а се фаче асгъзи зна дин фа-мѣлиле челе днтъие а Магнадѣлор Бугарѣи. Рескъ-лареа генералъ аскура ачестъи зсърнатор, л'аз констрѣнс а се ретраце кз оастеа дн Медиаши каре с'аз днпрекърат. Аиче аз сосит ши Петру кз оас-теа са, кз пропънере де а нѣмичѣи не Грѣтти нентру а са нелецъире ши днпличитате аскура луи. Дзын о скьртъ аchiede Грѣтти аз фост невоит а капѣтъла

не дискреция, ши гарнизоана аз депъс армеле. Дар ачест омъ одиноаръ птерник ши амбициос ла еширеа са дин поарта четъдеи аз днѣщомат зп трист спегакол де жжкѣриа фортънеи, каре дн ащънл тѣрией сале, л'аз къфъндат дн ценънеа пейрей. Ел дъчеа ачееа чеи рѣтѣсе се маи предъос, зп фийз ши о фийе, а кърора тамъ ера рецнвтъ дн чегате не стратл знеи греле пѣтимири. Асемене ренеде префачере а соартеи п'аз пѣтѣт скитва ници а днѣльнзи фѣриа дѣнманилор съи, карии супе еспнареа (рѣскънмѣрареа) оторълзи Епископълзи Чивак. ка ниште леи дикрѣнтанди, се арънкарѣ ащъпръи ши л тѣьеръ дн въкъци. Астѣ катастрофѣ дикрѣнтатъ фъ зрматъ ла пѣрере де зп акт де оменире дин партеа лзи Петръ, кареле оръндзи а се кондъче дн Молдова конии лзи Григги, супе ай фери де вендета песаגיע а Трансилванилор, де-асемене конформъ къ а са дндаториере кътръ Поартъ, ел аз скънат де пейре зп шаре нъмер де Търчи ши ле аз асигърат днгарнареа пъл' ла Дънъре, депи мълди дин ачестга с'аз оториг ла тречереа лор п'ин мълдци Карпади.

Дъпъ астѣ еспедицие, каре аз днтемеет о пъос днрнзире а Молдовеи дн тревиле Трансилванией, ши 'iaz продъс о днсемнатъ парте де прадъ, Петръ с'аз днтърнат дн деаръ адъкънд къ сине мълте чете де Бугъри че с'аз колонизат не съв мълди. Фолосиндъсе де зп пъос претест политик, Петръ неастъмнърат дн пѣртареа ресвельлзи, дн вара анъл 1532 аз къпринс еар Покъдиза знде столъриле Молдовене дннедека фачереа де четъди, ши дн резвельл че атънче авеаз Полонии къ царъла де Москва, ел днтрецинеа къ ачеста реладии приетеноасе, Мижлочиреа Императълзи Фердинанд п'аз нѣтѣт адъче днпъчзире днтре ачесте пѣтери величераште пълъ кънд Петръ, къ а са оасте трекънд Нистръ, 1538, аз арс политиие Червоне, Iagelnicide, ши ла Сирет аз дн фрънг де тот оастеа Полонь, каре аз пердѣт зп тарѣ пѣтъръ де торди ши 800 принши, прелънгъ каре днкъ 60 дин чеи днтъиз повли кавалери. Дъпъ каре, ла днкейереа анълзи с'аз фкът зп тратат формалник, Молдовеи фолоситор *) кънд десупе алтъ парте а са гиваче политикъ аз штигт къпъта де ла днператъл Фердинанд деплина чесие а четъдилор Трансилване: Кивкелъ, Балваниос, Чичео ши Бистрица, пентръ каре статъриле Трансилванией мълг с'аз днтърътат, днсъ де

фрика лзи Петръ нъ кътеза ници а манифеста а лор петълцътире.

Трекъсеръ амъ зече аниде ла минъната днѣлцаре а лзи Петръ не тронъл стрѣтошескъ, дн а кърора кърс, ачест Домнъ еперѣик дн днтреприндереале сале, неконтенит се пѣрта кънд къ а са оасте прин цериле стръине, кънд не о марѣне кънд не алта а Молдовеи днвингънд не дѣнмани ши статорничнда а еи снграגיע ши органиגיע не дин пѣвптръ днтемеинд ши инститътѣри пълъкте лзи Д-зез прекъм шѣртърисескъ мълте днделенте оръндъселе че пълъ азл с'аз пъзиг, днкът дн асемънареа тарелъ съз пѣринте, ел се фкъз спаиша вечинилор, разимъл ши лавда патрией, прекъм ши мългъйереа фамилией, дн а къреиа снъ днсъ раре ори 'iaz фост къ нѣтинцъ а гвста зп ренаос днделънгат. Doamna Ileana, deamнъ а днтърди о асемене соартъ стрелъчигъ, ера тамъ а знзи фийс де 9 ши а знеи фийе де 8 анѣ, подоава ши мългъереа фамилией каре ащъисъсе ла кълмеа ферицйрей. Дар д'инколо де мълди, дн Трансилваниа, въдъва лзи Дъка Григги, сьспина пентръ фийи еи, карии, дъпре ординъл лзи Петръ В. В. ера кондъши ла Сьчеава знде де зп ан зечеа дн днкисоаре. Прин нестаторничиеа фортънеи (порок), деспоетъ де dignitate, де авере, снгрър дн деаръ стръинъ астѣ въдъвъ чернеториа мългъере ши пълне. Днтр'о саръ петрекънд дн а еи къмаръ, акъфъндатъ дн лъкрими, ел възъ днаинтеа еи зп от стръин, кареле дн лимба Italianъ о кеамъ не нъме ши аминтиндъи персоана са, рѣспънди о разъ де мългъере, Ачеста ера знъл дин сателдци лзи Григги кареле, дн зрмта катастрофей ачелъи Дъкъ, дъпъ мълте днѣльзире пѣртнндъсе прин цериле днвечинате, се реднтърнъ еар не театръл лъкрърилор сале де маи наинте. Дндемнат парте де рекъноштинцъ пентръ фостъла съз Домнъ, парте де неастъмнъръл патърей сале де а фънтзи лъкръри греле ши перикълоасе, аз пропъс ачестей маиче пѣфериче де ай днтърна не фийи еи; дар дн фъндъл иимей сале чеи дъръзтъдиге се мнсъвеа зп план векис де вендетъ (резвънаре) дн сьнитъ маи къ самъ локъиторилор дин цери шеридionale*).

Ори кът де авантъроасъ аз фост астѣ днтреприндере. Дъчеса днѣрѣдонъ произнереа са къ о иимъ хотъригъ а гвста аста мългъере с'аз а

*) Ла Арави ши Италиени с'аз днрѣдъчинат пратикереа крименълзи нъмит: Вендетъ де сълпе дн каре чеи афронтади прин жършънт се дндаторескъ, а се ресвъна прин върсаре де сълпе.

пері. Спре дилеспіреа лъкрърілор, кондъкѣторіа се префъкъ дн негъдѣторіа де галантерії де Венедія, а къреіа манѣфълтърі ера не атъиче дн челе маі маестроасе, мі де комісіонарѣ а негодълі де чеарѣ, де каре дн ачел тімнѣ Молдова еспортла ла Венедія о дусетнѣтоаре кътіме*) еар Дъчеса ера констрънсъ а жъка рол де фетее ачелі негодіант. Днкръкаці къ о провізіе де ачеле манѣфълтърі, амбі се дндръштарѣ несте тнвдї не ла Къмнѣ-Лънг ла Съчеава, знде аз арънс не кънд Домніторіа се афла ла Четатеа-Алѣ: не челалат канѣт ал Молдовеі.

Дъпре ръндсеала де атъиче, негодіантѣ стрън че непеа дн царѣ ера даторѣ маі пайнте а адъче ла кърте але лзі продъкте спре а пѣтеа фї зпеле дн еле алесе де фаміліа Домнеаскъ. Ачест комерціант трансформат, че къ тнвдї ані маі пайнте фъсъ-се дн царѣ, шї къпоштїа Съчеава, аз днчепѣт де дндатѣ а днчерка модѣа спре а пѣтеа плїні планѣа съв. Еар тама чеа неферїче, пѣ се нѣтѣ редїнеа де а пѣ къвта къ тоатѣ ферїреа, а се нѣтеа днптінда де маі сънт дн віеадѣ копїї еї шї де петрекъ аїче, прекъм се азїа. Фърі-шндз-се дн църѣа четъдъеї, знде'ї пренѣнеа къ фїї сѣї нѣтеах фї днкіні, інстїктѣа де матѣ, сеах хазардѣа о кондъсе спре сарѣ кіар съв шърії чеї дналдї аї днкісореї, знде ла о ферестрїкъ еа рекъноскъ не копїї, че дн лімба Італїанѣ адресах рвдї кътрѣ лъпѣ, не каре възнд'о аплекатѣ спре тнвдї, о днсерчїна а дъче ла тама лор салѣтърїле шї кіетърїле де аї тнѣтѣ дн днкісоаре! — Сермана Дъчессѣ ера апроане съ лешїне, шї нѣмаї карактерѣа еї чел енердїкъ о редїнѣ а пѣ компромїте днпрепїндереа еї. Днтърпнѣдъсе ла квартірѣ, еа днпгъртѣшї кондъкѣторѣа еї а са дескоперїре, шї къ дънсеа с'аз нѣс ла кале а се днпродъче еа днсъшї ла кърте къ а еї негъдѣторїе. А еї черере фѣ плїнѣтѣ, еа афлѣ не Доамна къ фїїа шї фїїка са, каре ла ані шї ла фїгърѣ се асътнѣах кіаркъ копїї еї. Доамна аз алес челе маї фъртоасе дн жъаерѣ неутрѣ дънса шї алтеле неутрѣ фїеса шї днтреѣ де предѣа лор. Карактерѣа чел

вънд ал Доамнеї, а еї афавїлігате шї дзіошіе че недера неутрѣ фїї сѣї, дештептарѣ тот сентїментѣа дн ініма Дъчессеї, зітнд ролѣ еї шї інстръвдїле date де кондъкѣторѣа, прорънсе дн лакрїмі, шї рѣспнсе: „Валореа ачестор одоаре есте преа тікъ пре лъпѣт предѣа че'мі подї да Мъріа-та, ех іа черѣ пѣ де ла о Доамнѣ нѣгернїкъ, че де ла о матѣ дзіоасѣ прекъм въдъкъ енгтї; де вреї сѣ тѣ аскълді еартѣ сѣдї ворвекѣ дн нѣтрѣ окї, дн лімба знеї маїче прекъм сънт шї ех “ — Доамна, плїнѣ де шїраре трасѣ не стрейна дн алѣтѣратѣа кабїнет, знде Дъчеса 'ї се арънкъ ла пѣчоаре. — „Днтърпнѣ одорѣа чел маї предѣос дн лъте, не фїїа шї фїїка меа, че де зп анѣ стѣах дн днкісоареа статѣаї! — Ех сънт Дъчесса Грїтї, въдъѣв неферїче, десноетѣ де тоате пѣн' шї де тнѣпгъереа копїлор меї, карїї дн а лор жънеде пѣ аз фост нѣртанї крїмілор пѣрїнгелї лор, нїчі нѣт дъпѣ дрептате нѣрта педанса лзі. Петрѣ ВВd, ва фї авѣт motїv de vendettѣ асъпра содѣаї меѣ, дар марїнітоаса шї віртѣоса лзі соціе іа ноате ферї де зп крїмен че нїчі одїнеоарѣ пѣ л'ар рескъпнѣра! те жър Доамнѣ, дн нѣтеле челї де сѣсѣ дн нѣтеле фїлор тѣї, дѣ'мі пре фїїї, сеах осъндеште шї пре маїка лор а трѣї шї а тѣрї къ дншїї дн днкісоаре! Зїселе сае аз днвндат зп нѣз рїѣ де лакрїмі, къ каре скъла пѣчоареле Доамнеї. Доамна, днзїошїтѣ де нѣтїмірїле Дъчессеї шї а маїчеї, с'аз тѣртърїсіт тоатѣ а еї компѣтїміре, днсъ еа къпоштеа віне не днвнлекареа лзі Петрѣ ВВd. Дн челе че о датѣ аз рѣндѣг. Днтре ачесте доѣ алтернатїве, аз алес къ дава інтересѣаї статѣаї, а ферї не содѣа еї де зп крїмен, шї аз хотърїт дн къцетѣа еї, де а плїні черерїле Дъчессеї. Дар адъчереа днтрѣ плїнїре ачестеї фанте ера тнѣт маї греа де кът кіар Доамна кредеа, Петрѣ ВВd, нѣстра не фїї лзі Грїтї неутрѣ зп скоп політїк, де ачееа, дешї ачестїа се тратаз віне дн днкісоаре, тотѣшї нїтнѣаїа ера ертат а днтра ла дншїї, афарѣ де зп кредїночос знер вътрѣн, че ле нѣрта де грїжѣ шї ле адъчеа зне орї шї ачееа че фїлантропїї дн зїле де сърѣторї трїметеа неутрѣ ачї днкіні. Шїреа кънкъ несте доѣ зїлѣ авеа а се днтърїа дн Съчеава Домніторѣа, аз грѣвїг хотърїреа Доамнеї де а плїні а еї новїлѣ провнзїере днпнѣтеа ачелї термін. Дрепт ачееа, дънѣ че аз днвѣдат не фїїа шї пре фїїка са, прекъм шї не Дъчесса десїре тоате челе че авеах а се фаче, аз терс къ фїї сѣї, ка дн тѣтпларе ла четедѣе, шї

*) Еспортациа де царѣ дн Молдова ла Венедія ера зп таре рат де негод пѣн ла днчензѣа векѣаї де къндз дн негрїжіреа кълтърїе алвїелор, ла ної аз къзѣт де тог ачел негод, ва днкъ чеара се днпродъче амѣ ла вої дн Ресїа шї дн Гаїдіа.

дн vizitarea acei faimoase tării, с'аз абътят ни ла днкисоаре, unde се афлаз кѣди-ва воерѣ неутрѣ кримине де стат, ни аз черѣт сѣ ваѣт ни не конїи чеї днкїни. Шперѣл, кѣ тот ordinea аспрѣ че авеа, п'аз пѣтѣт рефѣза черереа Doamnei, аз дескис кїліеа ни аз лѣсат'о сѣ конворвеаскѣ кѣ жнїи prizonieri. Ведереа ачестор viktime неvїновате, а лор тѣнгѣере възїндѣсе черчетадї ни конпѣтї-мїдї, аз днтѣрїт хотѣрїеа енерѣкѣ а Doamnei, де аї тѣнгїї. Фїїла Ducesei Grigii, ера де 10, ear cora ca de 7 ani, дн о волѣт unde о тїкѣ фереастрѣ лѣса пѣдївѣ лѣмїнѣ пїдеаѣ конїї дн-врѣдошадї не зн пат ни ла днченѣт се кѣтретѣрарѣ ла днтрареа стрѣїнїлор, днсѣ аної възїнд не о фетее кѣ дої конїї, аз прорѣнт дн лакрїмї де вѣкѣрїе, ка кѣм ар фї ревѣзѣт не тата лор. Doamna, спре аї тѣнгѣеа, 'їаз днврѣдонат, ни лез зїс кѣ аз венїт сѣї скоатѣ дїн ачел лок ни сѣї дѣкѣ дн браїде маїчеї лор, днсѣ ле рекомендѣ а зрна кѣм 'ї ва днвѣда. Апа дар фѣрѣ преѣт дндатѣ, фїї Doamnei с'аз десѣрѣват дїн вестїментеле челе преѣвоасе, ни аз лѣат ачеле italiene а prizonierilor. Прескїмѣнд не фїї еї дн хаїне ни дн рољ, Doamna аз лѣсат не аї сѣї дн дн-кїсоаре, днкрѣдїндїз кѣ несте пѣдїн ва венї сѣї іее ear, ни аз ешїт кѣ ачеї а лѣї Grigii. Тѣс-патрѣ конїї ера ферїчїдї деспре астѣ тѣнпларе, чеї днтѣ сѣ вѣкѣраз кѣ конлѣкѣреаз ла о фантѣ вѣнѣ, чеїаааїї се тѣнгѣеаѣ кѣ се дѣчеаѣ дн браїделе татеї лор, преѣт се ни тѣнїлѣ; кѣчї, Doamna пѣсѣ-се тоате ла кале; ка конїї сѣ днтре дн трѣсѣрѣ unde 'ї аптента тата чеа ферїчїтѣ, каре пре лѣнгѣ фїї еї, кѣпѣтѣ де ла Doamna дарѣрї днпероасе, ни мїжлоаче де а пѣтеа кѣ репѣцїне трече несте тѣндї.

Дар конѣкѣторѣлї пѣї фѣ де аѣѣс кѣ конїї Ducesei с'аз елїберат фѣрѣ а са конлѣкѣраре, елз авеа, преѣт ам зїс, о пропѣнере де веке вендетѣ, деї дндатѣ дѣнѣ днтрареа фїїлор Doamnei дн днкїсоаре, ел се днфѣдонѣ ла шперѣл кѣ оаре-каре мерїнде, че дрент елїтозїнѣ зїчеа кѣ ар фї адѣс неутрѣ чеї днкїни ни аптенте зїїле неутрѣ пїште конїї че де асепене днпѣрѣдѣз астѣ соартѣ. Казѣл страордїнар, зрнат тот днтр'о зї кѣ ачестї конїї, дештентѣ препѣсѣл шперѣлї вѣтрѣнѣ,

кареле прїмїнд мерїнделе, кѣ зн модѣ гївачѣ аз днкїс не адѣкѣторѣл лор дн алтѣ кїліе, ни препѣсѣл сѣз с'аз днтѣрїт кѣнд, дѣнѣ прѣва фѣкѣтѣ, аз афлат кѣ мерїнделе конїїлор destїnate, ераз днвенїпате. А доѣа-зї не кѣнд шперѣл зїмѣла сѣ рапортезе Doamnei челе тѣнплате, аз сосїт ни Домнѣл, кареле черѣ дндатѣ ашї vedeа пре фїї сѣї. Doamna, прегестѣнд кѣ і с'аз дѣс ла прѣзт-вларе, л'аз дндемнат де а мерѣе днпрѣзѣл ла Четѣдѣсе, аїче днтрѣнд дн днкїсоареа конїїлор лѣї Grigii, Петрѣ възѣ прѣ фїї сѣї; мїрареа са с'ар фї трансформат дн тѣнїе, деакѣ Doamna ни фїї еї, днѣензїкї, пѣар фї рекламат ертареа непо-рочїдїлор маї алес кѣ ачестїа дн ачел мїнѣт вор фї трекѣт несте тѣндї. Дар казѣл мїрїнделор днвенїпате воїнд ал черчета, Петрѣ днтрѣ дн кїліа unde ера днкїс стрѣїнѣл, не кареле л'аз гѣсїт днкрѣнтат дн сѣнѣеле сѣз, кѣчї ачела, темѣндѣсѣ де педѣанса чеї аптента, поаптеа с'аз сгрѣїзїне кѣ зн пѣтнар. Дар мїрареа Дом-нѣлїї ни а Doamnei аз фост днкѣ тѣлѣт маї таре, кѣнд торгѣл крїмїналѣ с'аз реѣзносѣкѣт а фї Ма-ласпїна, ачел Bravo днфрїкошат, кареле неутрѣ челе че аз фост жѣратѣ лѣї Стефѣнїдѣ воїводѣ ни неутрѣ челе че пѣдїсе ла лакѣл Брѣтїс, аз воїг а се вендека ни днсѣнїи м'аз лѣат педѣанса. Астѣ фантѣ фїлантропїкѣ аз вѣрсат десеорї зн валсам де тѣнгѣїре дн інїмїле содїлор Домнїторї, дн о епохѣ, кѣнд о фѣртѣнѣ полїтїкѣ, дїн челе днфрї-кошате аз згѣїїт тронѣл, ни аз рѣсїнѣдїт асѣпра лор долїз, а кѣрѣїа історїїере о vom контїнѣа маї дн зрнѣ деакѣ не ва фї ертат.

Г. Асаї.